

פרשת אשת יפת תואר

הרב יהושע ון דייק

1. דברים כ"א: כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו יהוה אלהיך בידך ושבת שביו: וראית בשביה אשת יפת-תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: והבאתה אל תוך ביתה וגילחה את-ראשה ועשתה את-ציפורניה: והסירה את-שמלת שביה וישבה בביתך ובכתה את-אביה ואת-אימה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאישה: והיה אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא-תמכרנה בכסף לא תתעמר בה תחת אשר עניתה:

2. רש"י כא", י"א: (יא) אשת, אפילו אשת איש. ולקחתה לך לאישה, לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, אבל אם נשאה סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו: כי תהינה לאיש וגו' (פסוק טו), וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו.

3. גמ' קידושין כ"א ע"ב: תנו רבנן: "וראית בשביה" – בשעת שביה, "אשת" – ואפילו אשת איש, "יפת תואר" – לא דיברה תורה אלה כנגד יצר הרע, מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות. "וחשקת" – אף על פי שאינה נאה "בה" – ולא בה ובחברתה. "ולקחת" – ליקוחין יש לך בה. "לך לאישה" – שלא יקח שתי נשים, אחת לו ואחת לאביו, אחת לו ואחת לבנו. "והבאתה" – מלמד שלא ילחצנה במלחמה.

4. רש"י שם: דברה תורה – לא התירתה אלא בשביל יצר הרע, שאם לא יתירה יעבור על האזהרה, כדיליף לקמיה מדכתיב, יפת תאר" – שיצר הרע מתגרה בו. הלכך בכהן נמי איכא למיחש ליצר הרע, ושריא. בביאה שניה – שכבר נתקררה רוחו. והבאתה אל תוך ביתך – לקיימה. קרינא ביה וראית בשביה – הותרה לו במה שנתן עיניו בה. בשעת שביה – אם נתן מתחילה עיניו בה. ולא שלקחה למוכרה או לשפחה ואחר כך נתן עיניו בה. יפת תואר – משמע: מתוך שמתגרה בה יצרו מחמת יופיה התירה לו, ובקושי, אלא דמוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחטה – בשר מסוכנת שחטה, ואף על פי שהיא מאוסה, כדכתיב ביחזקאל (ד') "ולא בא בפי בשר פגול". ולא יאכלו בשר תמותות – לאחר שימותו ויהו נבילות. תמותות = אמורטי"ש. וחשקת – בחשקו תלה הכתוב, ואפילו אינה נאה. ולא בה ובחברתה – שלא יקח שתיים. ליקוחין יש לך בה – קידושין תופסין, ואף על פי שהיתה נכריה, שהרי אינה מתגירת מדעתה. לך ולא לאחרים – שלא יקחנה לצורך אחרים, כגון אביו. שלא ילחצנה במלחמה – לבא עליה. הכי גרסינן להאי ברייתא בספרי, בפרשת "ראה אנכי".

5. גמ', שם: יפת תואר. מלמד שלא דברה תורה אלה כנגד יצר הרע, מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות

6. מדבר שור למרן הראי"ה קוק פרשת כי תצא: ר"ל בקושי התירה התורה יפת תואר במלחמה רק מתוך שמתגרה בה יצרו יש לחוש שיזנה באיסור התירוהו לישאנה וכדמפרש במשל. ונ"מ בזה שאם אין נפשו חשקה בה רק שרוצה ליקח לו אשה אסור לו ליקח את זו.

ויש להעיר בעיקר כלל זה לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר, הלא לפי"ז לא שבקית קיום לכל מצוה, דנימא דכיון שאפשר שיעבור באיסור נתיר לו שיעשה בהיתר, וי"ל דלא נאמר כלל זה אלא במלחמה, דאז צריך שיהיה רוח כל איש נכון בקרבו ולא יצער נפשו כדי שיוכל לעמוד בקשרי מלחמה, וכמבואר בס"פ שופטים בענין החוזרים ממערכות המלחמה, ויתכן לומר דמטעם זה הותרו קותלי דחזירי במלחמה כמבואר בחולין י"ז א' ולפנינו לעיל בפ' ואתחנן בפסוק ובתים מלאים כל טוב (ו' י"א). (תורה תמימה שם)

7. י"ל טעם פשטי להיתר יפת תואר במלחמה, כיון שהתורה אמרה מפורש בטעם איסור בנותיהם שהוא משום "והזנו את בניך אחרי אלהיהן", ובמלחמה אמרי' בכתובות: "לבעול יש פנאי לנסך אין פנאי", א"כ ליכא אז חשש הסרה אחר ע"ז, ואח"כ אין היתר כ"א אחר כל המעשים כולם לכו"ע. וי"ל שכונת "לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר" י"ל שרצון השי"ת הוא שיהיה פת בסלו ולא יבא לידי מעשה כענין "הרי מזון והרי מים" דיומא למשלח את השעיר.

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל

8. רמב"ן דברים כ"ג י': (ויט) ונשמרת מכל דבר רע, "שהשטן מקטר בשעת הסכנה", לשון רש"י. והנכון בעיני בעניין המצווה הזאת, כי הכתוב יזהיר בעת אשר החטא מצוי בו. והידוע במנהגי המחנות היוצאות למלחמה, כי יאכלו כל תועבה, יגזלו ויחמסו ולא יתבוששו אפילו בניאוף וכל נבלה, הישר בבני אדם בטבעו יתלבש אכזריות וחמה כצאת מחנה על אויב. ועל כן הזהיר בו הכתוב, ונשמרת מכל דבר רע. ועל דרך הפשט היא אזהרה מכל הנאסר. ובספרי (תצא קיט): ונשמרת מכל דבר רע, שומע אני בטומאות ובטהרות ובמעשרות הכתוב מדבר, תלמוד לומר: ערווה, אין לי אלא ערווה, מנין לרבות ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים וקללת השם תלמוד לומר: ונשמרת מכל דבר רע, או יכול בטומאות ובטהרות ובמעשרות הכתוב מדבר, תלמוד לומר: "ערווה", מה ערווה מיוחדת, מעשה שגלו עליו כנענים ומסלק את השכינה, אף כל מעשה שגלו עליו כנענים ומסלק את השכינה, כשהוא אומר "דבר" אף על לשון הרע. וגם זה מן הטעם שפירשנו, כי מלבד האזהרות שבאו באלה העבירות החמורות יוסיף לאו במחנה שנשמר בו מכל, כאשר אלו העבירות, שלא תסתלק השכינה מישראל אשר שם אמר כי ה' אלוהיך מתהלך בקרב מחנך - והנה העושה העבירות הגדולות במחנה, כאותם שכתוב בהם (ירמיה ז ל): שמו שקוציהם בבית אשר נקרא שמי עליו לטמאו. ועוד, שלא יגברו עלינו האויבים אם נעשה כמעשים הגורמים להם שיגלו מפנינו, וזהו ולתת אויביך לפניך. והוסיפו בו לשון הרע, כדי שלא ירבו ביניהם מחלוקת, ויכו ביניהם מכה רבה מאד יותר מן האויבים. ועל דרך הפשט, הזהיר בבעל המקרה לצאת מכל המחנה מפני הטעם הנזכר ה'. שהשם מתהלך עמנו להושיענו והמחנה קדוש, ושיהיה לבנו מתכוון להקב"ה ונוחיל לישועתו ולא נסמוך בזרוע בשה. וכן הטעם בכסוי הצואה, כי המחנה כולו כמקדש ה' וממנו נלמוד למקום התפלה, שנרחיק מן הצואה ארבע אמות ולכל מראה העיניים. אבל רבותינו ידרשו (פסחים סח א): ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה, במחנה לוויה ובמחנה שכינה, כאשר יהיה הארון עימם שם, וגם כסוי הצואה לדעתם (ברכות כב ב; שם כה): במקום אשר יזכירו השם להתפלל או לקרוא קריאת שמע, אם כן גם זו אזהרה כפל אותה במחנה שלא יהיה הכל מופקר כמחנות הגויים, וגם אלו מצות מבוארות.

9. תוספות שם: שלא ילחצנה במלחמה - פירש בקונטרס: לבוא עליה. משמע מתוך פירושו דבמלחמה אסור לבוא עליה כל עיקר, ואפילו ביאה ראשונה אינו מותר עד לאחר כל המעשים. ותימה: אם כן מאי קאמר: לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע? כיון דבמלחמה אסור עד שיבא לביתו, ולאחר כל המעשים - היאך נתפייס יצרו בכך? אכתי איכא יצר הרע במלחמה ובביתו עד ירח ימים. ועוד קשה: אמאי קרי לה בשר תמותות כיון שנתגיירה? ועוד קשה מהא דאמר בפרק שני דסנהדרין (כא,א): תמר בת יפת תואר היתה ולפיכך היתה מותרת לאמנון, כדכתיב "דבר עלי אל המלך כי לא ימנעני ממך". ואם לא בא דוד על מעכה אם תמר עד לאחר המעשים - היאך היתה מותרת לאמנון? והרי אחותו מאביו היתה, שהרי אם תמר לאחר כל המעשים חשובה גיורת, וליקוחין יש לו בה! דבשלמא אם נפרש דיפת תואר מותרת מיד - שפיר (דמי) מאי דקאמר תמר "כי לא ימנעני ממך" - לפי שהיתה מותרת לו, דאיכא למימר שנתעברה אמה במלחמה, שעדיין היתה אמה נכריה, וזו אינה חשובה כבתו של דוד, דאין בן הבא מן הנכריה קרוי בנך אלא בנה, דולד נכריה כמותו: אבל לפירוש הקונטרס שלא בא עליה עד לאחר כל המעשים - קשה, כדפירשתי. ונראה לרבינו תם: דביאה ראשונה מותרת במלחמה, אבל ביאה שניה אסורה עד שתהא בביתו גיורת. (והא דקאמר: שלא ילחצנה כו' - היינו להתחיל למנות ירח ימים. דאין יכול לדחוקה לעשות סדר הפרשה עד שתהיה בביתו). ויש מיישבים פירוש הקונטרס, ולא קשה מידי מה שהקשה איך נתפייס יצרו - דאיכא למימר דבטל הימנו יצר הרע כיון שיש לו פת בסלו, שסופה להיות מותרת לו לאחר כל המעשים. ומה שהקשה אמאי קרי לה בשר תמותות כיון שנתגיירה - הא נמי לא קשה, דאיכא למימר לפי שמגיירה בעל כרחיה ואינה גיורת גמורה, קרי לה בשר תמותות. ומה שהקשה מתמר - לא קשה, דאיכא למימר דתמר לא היתה בת דוד אלא מקודם לכן היתה אמה מעוברת. והא דכתיב (שמואל ב, י"ג) "כן תלבשנה בנות המלך מעילים" לא משום שהיתה בתו, אלא לפי שגדלה בביתו של דוד עם בנות המלך. אך אין לתרץ שפיר לפירוש הקונטרס מה חילוק בין ביאה ראשונה לשניה דמחלק גמרא לעיל. ומיהו אומר רבינו יצחק: דברושלמי מצינו מחלוקת אמוראים בדבר זה. והכי איתא התם, רב אמר: לא התיר אלא ביאה ראשונה, ואני אומר: לא ביאה שניה ולא ראשונה הותרה אלא לאחר המעשים, כדכתיב "ואחר כן תבא אליה ובעלתה".

10. קובץ מפרשים שם: בשר תמותות שחוטות - "תמותות" הן בהמות העומדות למות בעוד זמן קצר, בהמות כאלה שהן בחייהן בגדר טריפה (או נבלה) אין שחיטתן מתירה אותן לאכילה מן הדין. אולם, עם זאת יש לפחות מראית עין של הכשר בדבר זה. מה שאין כן אם יאכל בשר אותן בהמות אשר מתו מעצמן. ולענינו העירו כי לשיטת רוב המפרשים שביאה ראשונה הותרה בשעת המלחמה, בעוד האשה היא נכרית גמורה, מובן מפני מה קוראים לכך "בשר תמותות". אך לשיטת רש"י (לדעת רוב המפרשים) שביאה ראשונה לא הותרה אלא לאחר כל המעשים, כאשר האשה כבר גויירה, מדוע קוראים לכך "בשר תמותות"? ויש לומר כי גיור זה שלא נעשה ברצונה הגמור של האשה אינו נחשב לגירות ממש, ואם היו מעמידים על עיקר הדין - לא היתה אשה זו מותרת.

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל

11. מדרש רבה דברים ו': ד. דבר אחר, בן עזאי אומר מצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה. כיצד, כתיב למעלה כי תצא למלחמה וגו' וראית בשביה וגו'. אמר הקדוש ברוך הוא אף על פי שהתרת אותה לך, אמרת לך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה כדי שלא תמצא חן בעיניך ותשלח אותה, ואם לא עשית כן מה כתיב אחריו, כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, מתוך כך כי יהיה באיש חטא משפט מות. הוי עברה גוררת עברה. ומצוה גוררת מצוה מנין, תחילה כי יקרא קן ציפור, מתוך כך כי תבנה בית חדש, מתוך כך לא תזרע כרמך כלאים, מתוך כך לא תחרוש בשור ובחמור יחדו, מתוך כך גדילים תעשה לך. הרי מצוה גוררת מצוה.

12. ירושלמי מכות דף ז' ע"א: רבי יוחנן שלח לרבנן דתמן תרתין מילין אתון אמרין בשם רב ולית אינון כן אתון אמרין בשם רב יפת תואר לא התירו בה אלא בעילה ראשונה בלבד ואני אומר לא בעילה ראשונה ולא בעילה אחרונה אלא לאחר כל המעשים, ואחר כך תבוא עליה ובעלתה אחר כל המעשים.

13. ח. (יג) והסירה את שמלת שביה מעליה. מלמד שמעביר ממנה בגדים נאים ומלבישה בגדי אלמנות שהכנענים בנותיהם הם מתקטטות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם.

14. ספרי ריש כי תצא: יב. (ואחר כן תבוא אליה). הא אם לא עשה בה את כל המעשים האלו ובא עליה הרי זה בעלת זנות:

15. רמב"ם מלכים פרק ח': א. חלוצי הצבא - כשייכנסו בגבול הגויים, ויכבשו אותם וישבו מהן--מותר להן לאכול נבילות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם רעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים; וכן שותה יין נסך: מפי השמועה למדו "ובתים מלאים כל טוב" (דברים ו, יא) עורפי חזירים וכיוצא בהן.

ב. וכן בועל אישה בגיורתה, אם תקפו יצרו. אבל לא יבעול אותה, וילך לו, אלא מכניסה לתוך ביתו, שנאמר "וראית, בשביה, אשת, יפת תואר..." (דברים כא, יא). ואסור לבעול אותה ביאה שנייה, עד שיישאנה.

ג. אין אשת יפת תואר מותרת אלא בשעת השביה, שנאמר "וראית, בשביה, אשת, יפת תואר" - בין בתולה, בין בעולה; בין אשת איש, שאין אישות לגויים.

"וחשקת בה - אף על פי שאינה יפה. "בה" - ולא בחברתה, שלא יבעול שתיים. "ולקחת לך לאישה" - שלא ייקח שתיים, יבעול אחת ויניח אחת לאביו או לאחיו. ומניין שלא ילחצנה במלחמה? שנאמר "והבאתה" יכניסנה למקום פנוי אחר כך יבעול.

ד. הכוהן מותר ביפת תואר בביאה ראשונה, שלא דיברה תורה אלא כנגד היצר; אבל אינו יכול לישא אותה אחר כך, לפי שהיא גיורת. ה. וכיצד דין ישראל ביפת תואר: אחר שיבעלנה ביאה ראשונה, והיא בגיורתה, אם קיבלה עליה להיכנס תחת כנפי השכינה, מטבילה לשם גירות מיד. ואם לא קיבלה - תשב בביתו שלושים יום, שנאמר "ובכתה את אביה ואת אימה, ירח ימים" (דברים כא, יג) וכן בוכה על דתה, ואינו מונעה.

ומגדלת את ציפורניה ומגלחת את ראשה, כדי שתתגנה בעיניו. ותהיה עימו בבית: נכנס ורואה אותה, יוצא ורואה אותה, כדי שיקוץ בה. ויגלגל עימה כל שלושים יום, כדי שתקבל. אם קיבלה, ורצה בה--הרי זו מתגיירת, וטובלת ככל הגרים.

ו. וצריכה להמתין שלושה חודשים, חודש של בכייה ושני חודשים אחריו. ונושא אותה בכתובה וקידושין. ואם לא חפץ בה - משלחה לנפשה. ואם מכר אותה - עובר בלא תעשה, שנאמר "ומכור לא תמכרנה בכסף, לא תתעמר בה, תחת אשר עיניתה" (דברים כא, יד) ואינה מכורה, ומחזיר הדמים. וכן אם כבש אותה אחר שנבעלה, לשם שפחה - משישתמש בה, עובר בלא תעשה: שנאמר "לא תתעמר בה", שלא ישתמש בה.

ז. לא רצת להתגיר - מגלגלין עימה כל שנים עשר חודש. לא רצת--מקבלת שבע מצוות שנצטוו בני נוח, ומשלחה לנפשה; והרי היא ככל הגרים התושבים. ואינו נושא אותה, שאסור לו לישא אישה שלא נתגיירה.

16. פרוש על הירושלמי: רבי יוחנן שלח לרבנן דתמן- לחכמים שבארץ ישראל, תרתין מילין אתון אמרין- שני דברים אתם אומרים בשם רב, ולית אינון כן- ואנחנו לא סוברים כמותכם. אתון אמרין בשם רב, יפת תואר לא התיר בה- במלחמה, אלא בעילה ראשונה בלבד, -כדי לפייס את יצרו, אבל בעילה שנייה לא הותרה, אלא לאחר שתעשה את כל המעשים האמורים בתורה (דברים כ"א, י"ב-י"ג) ותתגייה. ואני -רבי יוחנן אומר- לא התירה לו התורה, ולא בעילה ראשונה ולא בעילה אחרונה אלא לאחר כל המעשים- שנאמר (שם י"ג) ואחר כן תבוא אליה ובעלתה-, רק אחר כל המעשים- יותר לו לבוא עליה.

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל

17. יראים, לר"א ממיץ, עמוד עריות סי' כ': ואחר כן תבוא אליה ובעלתה (יג) מלמד שלא ילחצנה במלחמה. פירוש שלא יבא עליה עד שיעשה לה סדר האמור בפרשה, לכן צריך לפרש שלא ילחצנה לא יבא עליה בעל כרחה אבל מדעתה מותר קודם שיהיה בה תפישת קדושין אע"פ שעדיין לא נתגיירה.

18. ספר החינוך מצווה תקל"ב: שנצטוונו באשת יפת תאר לעשות לה כמשפט הכתוב בפרשה זו. שנאמר "וראית בשביה אשת יפת תאר". כלומר, שתהיה יפה בעיניו. וענין הצוויו בה: שיביאנה הישראל אל ביתו ויצוה אותה לגלח ראשה, ולגדל צפרניה, ולהסיר מעליה הכסות הנאה שהביאה מביתה, שכן היתה דרכם של האמות שבנותיהם מתקשטות במלחמה לזנות, וירשה אותה לבכות אביה ואמה, חדש ימים כרצונה. אלו הן הדברים המפרשים בכתוב בדין אשת יפת תאר, ומן הדומה שעל כל אלה יבוא חיוב העשה. ומשרשי המצווה. אמרו זכרונם לברכה לפי שלא התירה התורה יפת תאר בשביה אלא כנגד יצר הרע, שאם לא התירה הכתוב ישאנה באיסור, לתקף יצר לב האדם רע בענין החשק, ועל כן סתם הכתוב דלת בפניו להבאישה בעיניו, וצוה לגלח ראשה כדי לאבד תאר שערותיה הנאות, ולגדל צפרניה כדי לנול תאר ידה, ושירשה אותה לבכות חדש ראשון לנול פניה ולכלות בדמעות עיניה, גם חיב הכתוב שתשב עמו בביתו בעשותה כל זה בחדש הראשון, והכל להמאיסה בעיניו שיהא נכנס ויוצא ומסתכל בה ורואה בנוולה. ואמרו מן המפרשים (ר"ת קדושין כב א תוס' ד"ה שלא), שהתר יפת תאר ביאה ראשונה היא בגיורתה, וקרובים דבריהם, אחר שההתר שלה הוא מפני תקף יצר הרע, אבל מהם שאמרו שאינה מתרת כלל עד לאחר כל המעשים האלו שזכרנו, ומפשט הכתובים נראה כן, וגם בירושלמי (מכות פ"ב ה"ו) חלקו על זה.

19. דברי דוד לבעל הט"ז על התורה: (יא) ולקחת לך אישה. לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע. בפרק קמא דקידושין אמרין בברייתא: והבאתה, מלמד שלא ילחצנה במלחמה, פירוש רש"י: לבוא עליה. וכתבו התוס': משמע מרש"י שאסור לבוא כל עיקר ואפילו ביאה ראשונה עד לאחר כל המעשים, ותימה מאי לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע אם אסור לבוא עליה במה נתפייס יצרו, ועוד הקשו קושיות עליו, ונראה לר"ת דביאה ראשונה מותרת במלחמה אבל ביאה שניה אסור עד לאחר כל המעשים, ואחר כך הביאו ירושלמי דפליגי אמוראי בזה. ולע"ד נראה דגם רש"י לא אסר ביאה ראשונה במלחמה דלא על חנינם נקט התנא 'שלא ילחצנה' ולא אמר 'שלא יבוא עליה במלחמה', אלא דלא אסור אלא שלא יבוא עליה באונס אבל ברצון שמפייסה ומזמינה להיות לו לאשה מותר, כי מן התורה אין איסור זנות בפנויה ואפילו בא"א של עכו"ם אע"פ שיש איסור כאן כמו שיתבאר אחר זה, וכן משמע דברי רש"י דכאן דקשה לו מאמר הכתוב "ולקחת לך לאשה", משמע שראוי לך לעשות, כמו כן: ולקחת לו לאשה ויבמה, ע"כ כתב דהך "ולקחת" פירושו שתקח אותה לאשה. והיינו מצד יצה"ר אני מתיר שתבוא עליה ברצון ותחזיקנה לך לאשה אחר כל המעשים אחר ביאה ראשונה, וזהו שסיים רש"י "ישאנה באיסור" ולא אמר "יבא עליה באיסור" אלא על הנישואין הקפיד הכתוב שלא ישא את אשה שאינה הגונה, וסיים עוד "אבל אם נשאה" ולא אמר "בא עליה" אלא דוקא על הנישואין הקפיד והביאה ראשונה במלחמה מותרת. ובדרך זו מתורצים כל הקושיות שהקשו התוספות על רש"י עיין שם:

...ויש להקשות דכיון דיש איסור בא"א אפילו לכותי אלא דכאן מותר מכח יצה"ר, התינח ביאה ראשונה ולמה יהא מותר בביאה שנייה דהא כבר נתבטל יצה"ר בביאה ראשונה. ונראה דכ"ז שיש עליה שם אשת הכותי יש איסור זולת טענת יצר הרע, אבל בנושא אותה לו לאשה אין עליה עוד שם הזה, דבעכו"ם שאין שייכות דקידושין בו נעשית אשתו ע"י הייחוד שמיחד לו אשה ומפרידה מן שאר אדם, אבל כשניסת לאחר נעשה אישות העכו"ם ממנו והלך איסור אשת איש ממנה, כנ"ל. ובזה ניחא נמי שפירש"י תחילה "ולקחת לך לאשה" ואח"כ "אשת" דכיון שמיירי בקפידת נישואין מתורץ דאשת מורה על א"א, והתורה צריכה להשמיענו זה כיון דאפילו בפנויה יש איסור זולת טענת יצר הרע, כמו שזכרנו:

20. פנקסי הראי"ה ח"א עמ' כ"ט: מצות יפת תואר האמורה במלחמת הרשות היא להעיר שאמנם (רק) כנגד יצה"ר דברה תורה, בעיקר מלחמת רשות. שראוי וכשר הדבר שתבא האנושית (ו)ת לידי מדה זו שתכיר שלא נכון הדבר לשפוך דמים גם בשביל דברים מדיניים. ע"כ באה התורה להורות שמצב המוסרי שאינו גמור עדיין, גורם שאי אפשר להיות באופן אחר, כי אי אפשר שגוי אחד יתרומם בפועל למצב מוסרי של מניעת מלחמה בפועל בשעה שכל העמים עדיין אוחזים את החרב בכל תוקף. אמנם שיהיה הרושם ניכר שכל התורה הזאת של מלחמת רשות לא נאמרה כ"א לאנושיות שלא נגמרה בחינוך, היא תורת יפת תואר הסמוכה עמה. שכל לב יבין על נקלה כי רק לאומה שלא באה לתכלית החינוך האנושי, או יחידים מהם, יהיה הכרח לדבר כנגד יצר הרע ע"י לקיחת יפת תואר בשביה באופן המדובר. ומזה נלמד שכשם שעלינו להתרומם מדין יפת תואר, כן נזכה להתרומם מעיקר החינוך של מלחמת רשות, ונכיר שכל כלי זייס אינו אלא לגנאי.

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל

21. רש"ר הירש דברים כ"ג טו': (טו) כי ה' אלהיך וגו'. נצחונך תלוי בהליכת ה' בקרבך, ולפיכך נצחונך הוא נצחון מלכות ה' עלי אדמות. והליכה ה' בקרב מחנך איננה תלויה באומץ לבך כלפי חוץ אלא באומץ הלב שתכוון כלפי עצמך. עליך לפקח על עצמך ולהישמר מכל רע מוסרי, והעירום הבהמי של האדם וכל המזכיר אותו ייעלם מסביבך, מהופעתך, ממעשיך ומדיבורך, ממחשבותיך ומהרגשתך. כי ה' איננו יוצא לפני מחנך אלא הוא מתהלך בקרב מחנך – עם כל אחד ואחד בחוגך (ראה סוטה ג' ע"ב), ולפיכך היא חוג זה קדוש מבחינה מוסרית ואל תיראה בחיצוניותך ובפנימיותך ערות דבר: ערוה בכל בחינה שהיא, שכן רק בשכר זה ה' הוא אלהיך ומתהלך בקרבך ומתלווה אליך ולא יסוג מללוות אותך (השוה פי' במדבר עמ' ל"ז). מאחריך: עליך ללכת בראש, ואם דרכך היא נכונה, ה' ילווה אותך.

מחנך – בלשון רבים, כי האמור כאן ביחס למחנה צבאי נוהג בכל החוגים שנשעה בהם דרך עראי או דרך קבע. כולם יהיו טבועים בחותמת המוסריות האנושית הטהורה. בכל מקום ובכל זמן נהגה בתפקידי החיים הנלמדים מתורת ה', והגיונות אלה ישפיעו קדושה לא רק על בתי כנסיות ובתי מדרשות אלא על כל המקומות שנחיה בהם. נרחיק מהם כל דבר המזכיר את החלק הדומה לבהמה שבגופניות האנושית; צואה בהרחקה, במחיצה, בכיסוי; נכסה כל "ערוה" בגוף האדם: ערוה בבל יראה; וכך נוכל לכוון את לבנו לה' ולהתמסר באין מפריע ללימוד תורתו ("והיה מחנך קדוש – מקום חנייתך תהא בקדושה וטעמא משום דישאל מהרהרין תמיד בדברי תורה", (רש"י שבת קנ ע"א). כי ה' נפח באפינו נשמת חיים וכך זיווג את רוחנו באורח זמני עם גופנו הנתון לשעבוד פיסי. התודעה על מהותה האישית והנבדלת של רוחנו ועל מעלתה החופשית המוסרית היא הבסיס לקיום תפקידנו בחיים. עמה תקום או תיפול כל מוסריות וכל מחשבה על חיים של מילוי חובה.

...כל אלה הן הלכות והרגלי חיים יהודיים המזכירים לנו בכל עת את הטבע הכפול של המהות האנושית. חשיבות יתרה נודעת להלכות אלה בכל אותן התקופות שהחומרנות מביאה בהן לידי ניוון האצילות המוסרית של האדם; בתקופות אלה חובה על היהודי לשאת ברמה את נס ייעוד חייו המעיד על החירות המוסרית (השוה פי' בראשית עמ' מה, מח-מט).

22. ערובין י"ט ע"א: ואמר רבי שמעון בן לקיש: אל תיקרי "רקתך" אלא "ריקתך", שאפילו ריקנין שבך מלאין מצות כרימון – על אחת כמה וכמה. אלא הא דכתיב "עברי בעמק הבכא" – ההוא דמחייבי ההיא שעתה בגהנם, ואתי אברהם אבינו ומסיק להו ומקבל להו, בר מישאל שבא על הגויה דמשכה ערלתו ולא מבשקר ליה

23. רמב"ם, איסורי ביאה פרק י"ג: א. ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעכו"ם ע"י אישות, הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תתחתן במ בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך (דברים ז', ג'), אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה. וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו (נחמיה י', ל"א). ב. ולא אסרה תורה אלא דרך חתונות, אבל הבא על הכותית דרך זנות מכין אותו מכת מרדות מד"ס, גזירה שמא יבא להתחתן. ואם ייחדה לו בזנות, חייב עליה משום נדה ומשום שפחה ומשום כותית ומשום זונה. ואם לא ייחדה לו אלא נקראת מקרה, אינו חייב אלא משום כותית. וכל אלו מדבריהן.

ז. עוון זה אע"פ שאין בו מיתת ב"ד אל יהי קל בעינך, אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו שהבן מן הערוה בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל נחשב אע"פ שהוא ממזר. והבן מן הכותית אינו בנו שנאמר כי יסיר את בנך מאחרי (דברים ז', ד'), מסיר אותו מלהיות אחרי י"י.

ח. ודבר זה גורם להדבק בעכו"ם שהבדילנו הקב"ה מהם ולשוב מאחרי י"י ולמעול בו.